

ben amb el mateix caràcter en parlars castellans i portuguesos, i amb sentit semblant al català. Per als detalls i bibliografia d'això, i per a l'etimologia, bastarà, doncs, remetre a l'article *CLISOS* del DCEC i *DECH*. El sentit i forma bàsica en els parlars regionals i familiars castellans és el del salm. *clisarse* «quedarse mirando una cosa com mucha fijeza», andal. *estar eclipsado* i *cliso* «embobado, atónito». En el Rosselló es conserva també l'ús reflexiu i un matis 'fixar-se observant una cosa fins a quedar-hi absorbt': «los artistas, de tant, de tant que s'hi afanyaven, / de tant, de tant que s'hi *clissaven*, / veuen pas arribar ningú: / 'xò fa que els hi cauen dessús / i ne fan terrible destrossa», Saisset (*Bestis i Homes*, en *Catalanades*, p. 131).

En l'ús més corrent dels barcelonins és simplement un sinònim afectiu, amb matisació vulgar i intensiva, de 'veure' o 'veure-hi', però també n'hi ha un de més precís, d'ambient més aviat masculí, juvenívol, i fortament colloquial, però no estrany a l'ús de gent fina, en què presenta el matis de 'afinar, precisar la percepció visual, fins a discernir allò que altrament no distingiríem puntualment': (un cafeter de clientela més aviat fina): «—diuen si és un fabricant — afegí oficiosament el Ramon, mentre abocava el licor, i s'ajupia per *clissar* la ratlla», Coromines (*Pina*, v, § 2, p. 98). Ajuda a arrodonir les dades i l'àrea del mot de saber que també ha penetrat en basc (i en data no pas recent, atesa la considerable evolució fonètica): *gerizatu* «resguardado, protegido», *geriza* «sombra, abrigo» (Mitxelena, *BSVAP*, 1962, 95); i en parlars lleonesos muntanyencs i conservadors: *Sajambre elisar los güeyos* «clarar», astur. *clisadura* «pasm».

DERIV.: *Clissos* 'ulls', aquest sí verament argòtic.

Clister, clisteri, clisteritzar, V. crestiri

CLISTO- (*DFa.*), forma prefixada del gr. *κλειστός* 'clos, tancat'.

CPR.: *Clistògama; clistogàmia*.

CLITORIS, pres del gr. *κλειτορίς* id. □ 1.ª doc.: Lab., 1888.

+CLIVATGE, usat com a terme de miners i lapidaris, de l'angl. *cleavage*; derivat de *to cleave* 'fendre, escindir, partir' (d'on també fr. *cliver, clivage*).

Ed. Fontserè reclamava c. 1925 la inclusió en el *DFa*. També té ús *clivaje* en el castellà d'Amèrica (Pablo Rojas Paz, «La Prensa de Bs. As.», 23-II-41).

CLIVELLAR-SE, i abans CRIVELLAR-SE, CRIVELLAT, 'cosit de forats, reblit de sècs i foradets', junt amb CLIVELLA 'esclètxa', relacionats amb el val. CLEVILL 'badaloc, esclètxa en la roca'; semblen resultar de la convergència entre dues filiacions: d'una banda descendent del ll. CRIBELLARE 'fer tornar com un garbell' (derivat del ll. CRIBELLUM 'garbell'), d'on ve també el cast. *acribillar, llado*, equivalent del nostre antic *crivellat*; i d'altra banda un derivat del ll.

CREPARE 'rompre, fer esclatar', d'on vénen també el fr. *crevasse*, cast. *quebraja, resquebrajadura*, 'clevill, esclètxa'. □ 1.ª doc.: *crivellat*, 1381, BMetge; *crivella*, 1617, M. Agustí; *clevill*, 1764, Ros; *clivella*, 1839, Lab.; *creballar-se*, ja un cop en Llull.

«Pugi-me'n alt en una roca, / qui 'm pens qu', àb una empenta poca, / la gitara hom dins la mar, / car los fonaments viu llunyar / del firmament,¹ ultra mesura, / ez eren plens de corcadura / e *crivellats* com a garbell», BMetge, *Libre de Fortuna e Prudència* (NCl., 67.27); que no és pas forma única en català antic: «un palagrí vel e feble --- ab los peus tots *crivalats*, ab sola una esclavina vela, pelosa, ab un ram de palma en la mà, en què-s sostenie a gran dolor, renquejant», *Cavaller Tuglat*;² el sentit ha de ser 'amb petites ferides, o altres lesions o esgarrinxades, de massa caminar', si fa no fa el mateix que en BMetge. Aquest és eloqüent per a l'etimologia, i junt amb la forma *crivella*, la més corrent encara a Mallorca, ens donen la bona explicació, que essencialment no és altra que *crivell* 'garbell', com en el cast. *acribillado* 'cosit de foradets', i fr. *criblé (de trous)*, d'igual significat, i derivats en definitiva del cast. *criba* i del fr. *crible* 'garbell'. Altrament aquestes formes no estan extingides actualment. L'estar *crivellades* és una bona qualitat de les figues, com diu una cançó proverbial eivissenca: «una figa, per ser bona, / ha de tenir tres senyals: / *crivellada*, secaiona, / bequetjada des pardals» (la recull Josep Pla en la selecta del Ll. *d'Eivissa*, de Vil·langómez, 190), i en el Migjorn valencià n'opinen cosa semblant: «vas escorrent-te per es bancals i es ribes, y atauillant es figueres; en vore'n una cuallaeta d'exes abacores, abufonaetes y *crevillaes*, te tires, serrat, a la creuera de la figuera, y allí --- vas 'escardant-la' de abacores ---», *Canyissaes* (p. 60). També, però, en les Illes, s'estén a d'altres menges, amb valor semblant: «de formatge --- fogasses *crivellades*, corcades o manyagades» — ens recorda el formatge de Gruyère, però ací deu ser defecte de vellura, vocab. del *Bestiar de Llana* de Manacor (BDLC VII, 186); Arx. Lluís Salvador, p. 31 (cf. ací, s. v. *BASE*); i a CastPna. sembla que ho usen amb un valor com 'ferides' i amb *a-*, a la manera del mot castellà, però amb la *cl* del Princ.: «conté dues figures humanes; una d'aquestes --- representa estar *aclivellada* de sagetes per l'espatlla», Joan Porcar, *BSCC* xv, 344.

G. de Diego va donar-ne una etimologia especiosa (*Contrib.*, 1923, 149): un *CREPICŪLA derivat de CREPARE: no era original car ja Montoliu (*BDC* III, 1915, 44) proposava un *CREPELLA; amb èxit car a aquell s'adherí Moll (*AORBB* II, 12; *AlcM*); al principi també Moll objectava que -ICULA hauria donat -éyl- en balear (quan de fet totes les pronuncies balears són amb *é* tancada i no pas *œ*, i amb *l* i no pas *y*), de manera que encara Montoliu estaria menys lluny de l'acceptable, almenys fonèticament, que la més especiosa proposta de G. de Diego. Però tampoc morfològicament aquestes bases no convencen: perquè convencessin hauria d'haver-hi en llatí, o almenys en romànic, algun substantiu postverbal del verb *crepare*